

صبر و پایداری؛ عامل همه پیروزی‌ها / نگاهی به صبر در قرآن

نخستین عامل سربلندی و پیروزی مسلمانان همان استقامت و صبر و ایستادگی در برابر حوادث است که در حقیقت، ریشه اصلی هرگونه پیروزی مادی و معنوی را تشکیل می‌دهد.

نخستین عامل سربلندی و پیروزی مسلمانان همان استقامت و صبر و ایستادگی در برابر حوادث است که در حقیقت، ریشه اصلی هرگونه پیروزی مادی و معنوی را تشکیل می‌دهد. به گزارش خبرگزاری مهر، درباره مفهوم صبر تعابیر مختلفی وجود دارد؛ از دید برخی صبر به معنای تحمل بدبختی‌ها و تن دادن به حوادث ناگوار و تسلیم در برابر آنهاست و از یک منظر دیگر صبر به معنای پایداری و استقامت است. در قرآن کمتر موضوعی می‌توان یافت که مانند صبر تکرار شده و مورد تأکید قرار گرفته باشد، در قرآن در حدود هفتاد مورد، از صبر سخن به میان آمده که بیش از ده مورد آن به شخص پیامبر(ص) اختصاص دارد.

تاریخ زندگی مردان بزرگ گواهی می‌دهد که یکی از عوامل مهم یا مهمترین عامل پیروزی آنان استقامت و صبر بوده است. افرادی که از این صفت بی‌بهره اند، در گرفتاری‌ها بسیار زود از پا در می‌آیند و می‌توان گفت نقشی را که این عامل در پیشرفت آدمی دارد، نه فراهم بودن امکانات دارد و نه استعداد و هوش و مانند آن.

مردم با ایمان در برابر حوادث مختلف از نیروی صبر و پایداری کمک می‌گیرند و در حقیقت مسئله اتکا به خود و خودباوری در اینجا به عنوان یک اصل اساسی در مقابل اتکا به غیر و وابستگی به غیر قرار داده شده است. موضوع دیگری که به عنوان تکیه گاه معرفی شده است نماز است. سوره بقره آیه 153 می‌فرماید: ای افراد با ایمان! از صبر و استقامت و از نماز در برابر حوادث سخت زندگی کمک بگیرید زیرا خداوند با صابران است. در احادیث وارد شده هنگامی که حضرت علی(ع) با مشکلی برخورد می‌کرد به نماز بر می‌خاست و پس از نماز، به دنبال حل مشکل به راه می‌افتاد و آیه فوق را قرائت می‌فرمود.

ممکن است این موضوع برای بعضی تعجب آور باشد در حالی که چنین نیست؛ زیرا به هنگام حوادث سخت و مشکلات طاقت فرسا که انسان نیروی خود را برای مقابله با آنها ناچیز می‌بیند، نیازمند به تکیه گاهی است که از هر جهت نامحدود و بی‌انتها باشد و نماز او را با چنین مبدئی مربوط می‌کند که با اتکا بر او می‌تواند با روحی مطمئن و آرام امواج سهمگین مشکلات را در هم بکشد.

در آیه به دو اصل توصیه شده، نخست مسئله خود باوری و اتکا به نفس که به عنوان صبر از آن یاد گردیده، و دیگری اتکا به خداوند که با نماز به آن اشاره شده است. یا ایها الذین آمنوا صبروا و صابروا و رابطوا و اتقوا الله لعلکم تفلحون؛ ای کسانی که ایمان آورده اید در برابر مشکلات و هوسها استقامت کنید و در برابر دشمنان نیز استقامت به خرج دهید و از مرزهای خود مراقبت به عمل آورید، و از خدابپر هیزید شاید رستگار شوید.

- صبروا؛ نخستین ماده این برنامه که ضامن سربلندی و پیروزی مسلمانان است. همان استقامت و صبر و ایستادگی در برابر حوادث است که در حقیقت، ریشه اصلی هرگونه پیروزی مادی و معنوی را تشکیل می‌دهد، و هر چه در باره نقش و اهمیت آن در پیشرفت فردی و اجتماعی گفته شود کم است. این همان چیزی است که علی(ع) در کلمات قصارش آن را به منزله سر در بدن معرفی کرده.

- صابروا؛ از مصابره از باب مفا عله به معنی صبر و استقامت در برابر صبر و استقامت دیگران است. بنابراین قرآن نخست به افراد با ایمان دستور استقامت می‌دهد که هرگونه جهاد با نفس و مشکلات زندگی را شامل می‌شود؛ و در مرحله دوم به استقامت در برابر دشمن دستور می‌دهد، و این خود می‌رساند که تا ملتی در جهاد با نفس و اصلاح نقاط ضعف درونی پیروز نشود، پیروزی آنان بر دشمن ممکن نیست و بیشتر شکست‌هایی که در برابر دشمنان به علت شکست‌هایی است که در جهاد با نفس و اصلاح نقاط ضعف خود دامن گیر ما شده است. نکته دیگری که از دستور صابروا استفاده می‌شود این است که هر قدر دشمن بر استقامت خود بیفزاید ما نیز باید بر پایداری و استقامت خود بیفزاییم.

- رابطوا؛ این جمله از ماده "رباط" گرفته شده و آن در اصل به معنای بستن چیزی در مکانی است؛ مانند بستن اسب در یک محل، و به همین جهت به کاروانسرا "رابط" می‌گویند و "رابط قلب" به معنای آرامش دل و سکون خاطر است، گویا به محلی بسته شده است و "مرباطه" به معنای مراقبت از مرزها آمده است زیرا سربازان و مرکب‌ها و وسایل جنگی را در آن محل نگه داری می‌کنند.

این جمله به مسلمانان دستور آماده باش در برابر دشمن و مراقبت دائم از مرزها و سرحدات کشورهای اسلامی می‌دهد تا هرگز گرفتار حملات غافلگیرانه دشمن نشوند، و نیز به آنها دستور آماده باش و مراقبت همیشگی در برابر حملات شیطان و هوسهای سرکش می‌دهد تا غافلگیر نگردند.

لذا در بعضي از روايات از علي(ع) اين جمله به مواظبت در انتظار نمازها يکي بعد از ديگري تفسير شده است زيرا کسي که با اين عبادت مستمر و پي در پي دل و جان خود را بيدار مي دارد، همچون سر بازي است که در برابر دشمن حالت آماده باش به خود گفته است. خلاصه اين که رابطه معناي وسيعي دارد که هر گونه آمادگي براي دفاع از خود و جامعه اسلامي را شامل مي شود.